

11. Курок О. І., Гриценко А. П. Досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у Глухівському учительському інституті у 1874–1917 роках. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 13. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2020. С. 233 – 237.

12. Курок О., Гриценко А., Крижанівський В., Чумаченко О. Глухівський інститут в 1917 – 1924 рр.: між дерусифікацією та українізацією. *Сіверянський літопис*. 2023. № 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.230105> (дата звернення: 27.03.2024).

13. Курок О., Гриценко А. Заснування Глухівського учительського інституту. *Актуальні питання дослідження вітчизняної історії й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах НУШ: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова, Чумаченко О.А., співголова та ін.]*. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2022. Вип. 1. С. 19-23.

14. Курок О.І., Гриценко А. П. Організація фахової підготовки майбутніх педагогів у Глухівському учительському інституті у 1870-х роках. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. Вип. 50, № 3, Ч. 1 С. 12-24. URL : <https://drive.google.com/file/d/182VCBkC9-qYdkoz1j2mGgLebtmGkpLdo/view> (дата звернення: 17.03.2024).

15. Лутай М. Є. На чолі Житомирського педагогічного. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2001. № 8. с. 3-10. <http://eprints.zu.edu.ua/722/1/ADFA78BB.pdf> (дата звернення: 26.03.2023).

ЕВОЛЮЦІЯ СТАТУСУ І ПОВНОВАЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ВІД СТВОРЕННЯ ДО СУЧАСНОСТІ

Дзекелев Роман

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
магістрант

Науковий керівник: Чумаченко Олена Анатоліївна
кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка,
директор ННІ філології та історії

У тезах висвітлюється перетворення Європейського парламенту від делегативної структури до важливого законодавчого органу Європейського Союзу. Автор вказує на вплив різних подій, таких як Римські договори, прямі вибори до Європейського парламенту та ухвалення Маастрихтського і Лісабонського договорів, на зміну ролі та функцій Парламенту.

Ключові слова: Європейський Парламент, Європейський Союз, еволюція, статус, повноваження, Римські договори, прямі вибори, Маастрихтський договір, Лісабонський договір, законодавчий процес.

Європейський Парламент (ЄП) відіграє ключову роль у системі прийняття рішень Європейського Союзу (ЄС) та є одним з його основних законодавчих органів. З часу свого створення він пройшов значний шлях еволюції, який відобразився у зміні його статусу та повноважень. Розглянемо цю еволюцію від початку до сучасних днів. Актуальність дослідження еволюції статусу та повноважень Європейського

Парламенту полягає в розумінні його ролі в демократичному процесі Європейського Союзу та в контексті сучасних викликів та можливостей, що стоять перед ЄС та Україною [1].

Європейський Парламент виник як результат розширення ролі парламенту в Європейських спільнотах, починаючи з Європейського вугільного та сталевих спітовариства в 1952 році. У цей період, ЄП складався з делегацій від національних парламентів, а його повноваження були обмеженими. Він мав обмежений вплив на прийняття рішень та не був обрано напряму народом [5].

Головною метою ЄП в цей період було забезпечення представництва інтересів національних парламентів на європейському рівні. Делегати до ЄП мали обмежені можливості впливати на прийняття законів та регулятивних актів. Важливі рішення зазвичай приймалися в рамках інших інституцій Європейських спільнот.

Одним із важливих відомих подій у цей період було прийняття Римських договорів у 1957 році, які заклали основу для подальшого розвитку європейських інтеграційних процесів. Ці договори визначили нові структури та механізми прийняття рішень, але роль ЄП залишалася обмеженою.

Таким чином, у період від 1952 до 1979 року Європейський Парламент почав свій шлях як представницький орган, але його вплив був обмеженим у порівнянні з іншими інституціями Європейських спільнот [3].

Вибори до Європейського Парламенту в 1979 році вперше були проведені за принципом загального права голосу та прямих виборів. Це зміцнило демократичність і легітимність Парламенту, надавши йому більшу роль у законодавчому процесі. Проте, його повноваження залишалися обмеженими порівняно з іншими інституціями ЄС. Після періоду становлення в 1950-1970-х роках, Європейський Парламент (ЄП) пройшов чергову етап у своєму розвитку, що був відзначений значними змінами у структурі та повноваженнях. Як цитує у своїй статті С.Морозов батька європейського парламентаризму А.Спінеллі, «серед усіх інститутів ЄС Парламент, який є найбільш незалежним від точок зору національних урядів, завжди був найбільше здатним розвивати транснаціональні угруповання політичних сил» [2].

Прямі вибори до Європейського Парламенту дали можливість громадянам країн-членів безпосередньо обирати своїх представників до Парламенту. Це зміцнило демократичність та легітимність інституції. Прямі вибори також дозволили ЄП більш активно втручатися у законодавчий процес Європейського Союзу Збільшення ролі в законодавчому процесі. Парламент отримав більше повноважень у сфері ухвалення законодавчих актів, зміцнюючи свою роль у роботі над європейськими законами та політиками. Незважаючи на ці зміни, роль ЄП залишалася обмеженою порівняно з іншими інституціями Європейського Союзу. Велика частина владних повноважень залишалася в руках Європейської Комісії та Ради Європейського Союзу.

У цей період Європейський Парламент здобув значний досвід у взаємодії з іншими інституціями Європейського Союзу та зміцнив свою позицію як важливий учасник законодавчого процесу.

Підписання Маастрихтського договору в 1992 році дало поштовх для подальшої еволюції ЄП. Відтоді, ЄП мав право на співрішення у більшості законодавчих процедур, включаючи процедуру співрішення, де він міг впливати на законодавчий процес разом з Радою ЄС [4].

Одним з ключових досягнень для ЄП було отримання права на співрішення у більшості законодавчих процедур. Це означало, що Парламент тепер мав можливість впливати на законодавчий процес разом з Радою Європейського Союзу, представляючи інтереси громадян безпосередньо обраними представниками. Повноваження, отримані ЄП, сприяли зміцненню демократичності та легітимності європейських інституцій. Прямий вплив громадян на законодавчий процес через вибори до Європарламенту сприяв підвищенню довіри до Європейського Союзу. Окрім співрішення, ЄП отримав інші повноваження, що розширили його вплив. Наприклад, Європейський Парламент отримав право схвалювати склад Європейської Комісії, що ще більше збільшило його вплив на формування політики ЄС [4].

Європейський Парламент виконував важливу роль у формуванні європейської ідентичності та сприяв поширенню цінностей та ідеалів Європейського Союзу серед громадян.

У цей період Європейський Парламент став суттєвим фактором у роботі Європейського Союзу, що сприяло подальшому зміцненню демократії, прав людини та законності в Європі.

Лісабонський договір, який набув чинності в 2009 році, визначив новий етап у розвитку Європейського Парламенту (ЄП), розширивши його роль та повноваження у законодавчому процесі Європейського Союзу [6].

Одним із найзначущих досягнень для ЄП стало отримання права на співрішення у більшості законодавчих процедур. Це дало можливість Парламенту активно впливати на формулювання та прийняття законодавства ЄС, представляючи інтереси європейських громадян. Також Лісабонський договір надав ЄП право затверджувати Президента Європейської Комісії. Це стало важливим кроком у зміцненні демократичності процесу вибору керівника виконавчої влади ЄС та підвищило вплив Парламенту на формування європейської політики. Згідно з Лісабонським договором, ЄП отримав більше влади у сфері бюджетування, що означає більший контроль над розподілом фінансових ресурсів ЄС. Крім того, Парламент здійснює посилену роль у нагляді за імплементацією законів ЄС та виконанням бюджету [6].

Останнім часом ЄП активно працював над вирішенням різноманітних питань, включаючи захист клімату, боротьбу з кризою міграції, зміцнення цифрової безпеки та підтримку соціально-економічного розвитку у Європі. Наприклад, він приймав законодавство щодо захисту даних (GDPR), реагував на економічні кризи та підтримував ініціативи щодо створення спільного ринку та інфраструктури в Європі [6].

Загалом, Лісабонський договір і після його набуття чинності став наступним кроком у зміцненні ролі та впливу Європейського Парламенту, роблячи його ключовим учасником у формуванні європейської політики та сприяючи підвищенню демократичності та легітимності Європейського Союзу.

Отже, еволюція статусу і повноважень Європейського Парламенту відбувалася від початкового обмеження до значного зростання його ролі в системі прийняття рішень Європейського Союзу. З роками ЄП ставав все більш демократичним та впливовим органом, що відображалось у його повноваженнях та взаємодії з іншими інституціями ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зінченко В., Чумаченко О. Засоби активізації євроінтеграційних студій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів (на прикладі курсу «Європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність»). *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2021. Вип. 3 (47). С. 36-46. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Pf2KpFv-ij4RF0tmWa-OdJIYebss8Ich/view>
2. Морозов С. Європейське бачення Альтьєро Спінеллі. Серія *Література та культура Полісся*. Випуск 88 «Історичні науки» № 8. С. 174-184. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/487/1/21.pdf>
3. Морозов С. Проекти нового європейського договору 1981-1984 рр. *Історичні студії суспільного прогресу*. URL: <http://issp.gnpu.edu.ua/sites/default/files/doc/morozov.pdf>
4. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
5. Juan Fernando López Aguilar. The evolution of the European Parliament's role in shaping the Area of Freedom, Security and Justice. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/20-years-of-eurojust/european-parliament-role-shaping-area-freedom-security-justice>
6. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12007L/TXT>

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ – ПИСЬМЕННИК, ФОЛЬКЛОРИСТ, ІСТОРИК ТА ЕТНОГРАФ

Кулик Оксана

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
магістрантка

Науковий керівник: Гриценко Андрій Петрович

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка

Незважаючи на численні розвідки науковців і краєзнавців, що висвітлюють багатогранну діяльність Пантелеймона Куліша, на сьогодні в українському літературознавстві відсутня об'єктивна узагальнююча праця, яка б достеменно розкривала суперечливу діяльність письменника з урахуванням усіх аспектів тогочасної дійсності.

Його роль як історика, письменника та фольклориста не тільки надзвичайно важлива для розуміння національної ідентичності України, але й має величезне значення для розвитку світової культурної спадщини.

Пантелеймон Куліш також займає вагомe місце в історії українського самопізнання, літератури і науки. Він був чудовим мовознавцем, письменником, літературним критиком, культурно-історичним діячем, фольклористом, етнографом, перекладачем та видавцем.

Про Куліша здебільшого говорять як про людину крайніх суперечностей. Та всі його думки і вчинки логічні й закономірні. Узгоджені між собою [2, с. 21].

Будучи різнобічно обдарованим і енциклопедично освіченим, Пантелеймон Куліш показав себе могутнім творцем-першопрохідцем у різноманітних сферах